

Kunstenaar Marc Mulders over beelden, bidden en verbinden

door Marie Verheij

De kunstenaar Marc Mulders woont in een authentieke boerderij in hartje Brabant. In die omgeving verzet hij zich tegen megastallen rond zijn hoeve en oogst hij bloemen op het doek. Rozenblaadjes krijgen met de achterkant van het penseel een heel licht rood ovaaltje. „Hij is er altijd bij.”

Snel na de druk op de bel verschijnt Trudy Sas, de vrouw van Mulders. Ze gaat voor naar de heerd, die een diepe schouw heeft en ruimtelijk is ingericht. De lage ramen bieden uitzicht op hoge bomen en weiland. Aan de lange houten tafel zit Marc Mulders achter de laptop. Groen trainingsjackje aan, tenger postuur, felle ogen. Het geloof in God inspireert hem en maakt hem gepassioneerd. Hij leeft intens. Al jaren is hij onderweg met kerkvader Augustinus die zijn postume *soulmate* is. Augustinus is misschien nog wel meer een reservoir van geestelijk voedsel voor hem dan de Bijbel. In zijn bibliotheek heeft hij ruim twee meter Augustinus staan. Hij koopt steeds weer nieuwe vertalingen van diens werk. Hij zet een bruine Tom Ford bril op, slaat een antiquarisch brevier open en zoekt naar iets om uit te leggen wat hem raakt. Sommige tekstfragmenten heeft hij met potlood onderstreept. Hij leest wat voor. „Het is het ritme, in rap staccato. Het is hypnotiserend, je kunt je erin onderdompelen, het is mystiek. Het is ook belerend in de goede zin van het woord. Ik was gek van de gangstertrap van het eerste uur, 25 jaar geleden. Net als bij Monteverdi of Bach wordt er met emotie geklaagd over de omgeving waarin iemand verkeert. Dat is ook zo met heel veel middeleeuwse gezangen, die een klacht en een opstaan in zich vertegenwoordigen; er wordt niet bij de pakken neergezeten.”

Tijdgeest

Trudy Sas brengt koffie, een kan water en een schaalje met zorgvuldig opgestapelde krakelingen. Ze gaat joggen. En hij praat door. „Ik stuur heel graag beelden de wereld in. Dat is mijn taak. Ik vind dat je heel genereus moet zijn, überhaupt natuurlijk, maar vooral in het afstaan van beelden. En ik geloof in samenwerking met mensen, in verbinden en in verbonden worden.” Al dertig jaar heeft Marc Mulders meer vraag dan aanbod. Dat zorgt voor geld, maar hij hecht er niet aan. „Of je nu de Bijbel of wat anders leest, overal ontdek je aanbevelingen, adviezen en handleidingen hoe goed te doen en te leven. Een ervan is dat je nooit het slachtoffer moet worden van gulzigheid met geld.” Hij kreeg een rooms-katholieke opvoeding. Zijn moeder zei op het ene moment: „Met Jantje mag je niet omgaan, want die is protestant”. Even later werd hij niet eens meer gemaand naar de mis te gaan. „Die omwenteling voltrok zich razendsnel. De kerk glip- te uit de samenleving, verdampte als het ware.” Toch was er een basis gelegd. Hij ging al jong de natuur in om foto's te maken. „Ik had een Van Gogh-achtige zucht naar het raadsel van de schepping.” Later, op de kunstacademie, en de eerste jaren daarna voelde hij zich een eenling. In zijn omgeving heerste de tijdgeest van het modernisme, waren religie en realisme bij het grof vuil gezet en waren troost en sentiment taboe. „Je moest stoer zijn en rebelleren. Je kreeg te maken met allerlei duivelse ingrediënten die veel kapot maakten.” Zijn maatschappelijke betrokkenheid dreef hem korte tijd naar het communisme. Hij las de Italiaanse communist Gramsci en wist zich gegrepen door de Pietà van Käthe Kollwitz. „Een hongerende moeder met kind: de ergste smart voor een moeder is

Marc Mulders bij zijn boerderij (boven) en met een glas-in-loodwerk (links), een belangrijk onderdeel van het kunstenaarschap van Marc Mulders.

FOTO'S T. SAS

Glas-in-lood

Marc Mulders (1958) groeide op in Tilburg en nu in Oostelbeers. Hij volgde de kunstacademie in Breda. Leven en sterven, dood en wederopstanding staan centraal in zijn werk. Bijna altijd heeft zijn werk een religieuze dimensie. Naast zijn vrije werk beoefent hij ook diverse vormen van toegepaste kunst. Het maken van glas-in-loodramen is een belangrijk onderdeel van zijn kunstenaarschap. Zijn vrouw is Trudy Sas. Ze hebben geen kinderen. Mulders: „Als er een kindje was gekomen, was ik er voor gegaan, maar nu we daarover voor een deel kunnen beschikken, is het een beslissing zonder gesprek geweest. Dat heeft ook wel te maken met de onafhankelijkheid en vrijheid van het kunstenaarschap. We doen veel extra op een andere manier.”

doen. Er zijn prachtige parallellen tussen Boeddha en Christus, je kunt ook je voordeel met de islam doen, maar je moet geen moslim worden en je hoeft dat ook niet te worden.”

U gaat er niet vanuit dat het christendom het enig ware is?

„Wat is waarheid? Voor mij is het Vaticaan niet waar. Ik ben in de lente van 2009 vanwege de affaire-Williamson – de bisschop die de Holocaust ontkende – uitgetreden.”

Kan de islam het dan bij het rechte eind hebben?

„Mijn paus kan niet wensen dat iedereen op de wereld katholiek wordt. Ik geloof in de topografie van het zijn. Als je in Israël was geboren, was je een synagoge binnengegaan. Als je in Irak was geboren, was je een moskee binnengegaan. Ik ben in Tilburg geboren en ik ben een kerk binnengegaan. Dus hoe kun jij nu zeggen dat de topografie op aarde waar jij een gebedsruimte bent binnengegaan, waarlijker is dan verderop?”

Hoeven we dus geen zending meer te bedrijven?

„Zending in naastenliefde wel, niet zending in zeltjes winnen. De paus schrijft een prachtige encyclicke over de liefde, maar waarom is hij nog niet geland op Haiti? Waarom heeft hij de luiken van het Vaticaan niet opengegooid ten tijde van Williamson en geroepen 'sorry, foutje?'”

Ziet u zichzelf ooit nog eens terugkeren in de kerk?

„Mijn stap heeft veel effect op gelovige collega-kunstenaars die het niet accepteren, lijkt het. Mijn behoefte aan kerk en gemeente is nog even intens. Ik geef het maar even de tijd. Er zijn genoeg pastoors geweest die zelden: Marc, je krijgt van mij gewoon de communicatie als je komt.” Als onafhankelijk kunstenaar neemt Marc Mulders rentmeesterschap serieus. Hij bedrijft zijn eigen zending, maar dan tegen de megastallen. „Door deze megajongens verdwijnt het boerenfamiliegezinsbedrijf, waar het CDA zo trots op was. Van de bank moeten de boeren drie keer zo groot worden voor een waanidee. We onderschatten in onze nomadensamenleving de impact van waar we geboren zijn. Waar je bent geboren, ben je verankerd, op die plek, in dat oord, ook in spirituele zin. Maar een gesloten, van de samenleving afgewende megastal verhoudt zich niet meer tot zandgrond, die hoort op een industrieterrein.” Het apocalyptische karakter van het menselijk manipuleren maakt hem benauwd. „Als hier een bunker komt van vijfhonderd meter lengte, waarin op een paar vierkante centimeter een varken ligt dat in plaats van zes dertig biggen moet worden, dan weet je dat wij hoogmoedige mensen het dier op een Dracula-manier zo verbouwen dat wij voor God aan het spelen zijn. Wij hebben een industrie ontkenend waarin achthonderd miljoen dieren per jaar in de slachthuizen worden gedood, terwijl wij sentimenteel doen als een liefgeitje voor het oog van de camera een spuitje krijgt.” Mulder kan niet realistisch tekenen, maar oppert dat in die beperking zich misschien

de meester betoont. „Ik heb een escape gevonden met de digitale camera. Het realisme komt nu via foto's, de collage en het glas-in-loodraam binnen. Ik koop een boek met religieuze afbeeldingen en bossen bloemen. Dan ga ik vanuit mijn beperking aan de slag omdat ik toch realistisch bezig wil zijn. Ik heb wel een talent om te ordenen en harmonie aan te brengen – vroeger kamde ik de franjes van het tapijt. Dat is wat ik met verf doe: ik kan die bloem niet realistisch schilderen. In plaats daarvan koop ik tien emmers vol bloemen, kijk van boven naar dat kleurige landschap en dat tafereel schilder ik. Het is me niet te doen om de anatomische waarachtigheid van die ene bloem, het gaat me om het totale beeld, de totale ordening. Maar als die ene bloem niet goed is, kan ik het schilderij wegdoen. Als kunstenaar omhels ik de natuur en ga ik op zoek naar het mystieke element. Ik zet die ene pioenroos voor het zonlicht zodat ik niet tegen de zon in naar de bloem kijk. Je krijgt dan een etherische toneelvoorstelling. Tijdens de opkomst en de ondergang van de zon wordt het licht diffuus, vervagen de contouren en openbaart zich het grote geheim.”

Het wezen van het bloemhart is mystiek en hij formuleert er een gebed omheen. „Rozenblaadjes krijgen met de achterkant van het penseel een heel licht rood ovaaltje: de zijdwond van Christus. Ik wil de scherpe opening in het lichaam van Christus voelbaar maken. De detaillering van die ene bloeddruppel uit de zijdwond moet dertalen tussen de rozen. De zijdwond is voor mij een optimistisch beeld: Hij heeft geleden voor ons. Dat beeld geef ik de titel 'rozen en zijdwond', want de zijdwond was er bij tijdens het schilderen. Dat is de kern van mijn bestaan: Hij is er altijd bij.”

Geen Pruisisch blauw

De mening van zijn vrouw weegt zwaar voor Marc Mulders. Behalve zij mag niemand een onafdoek zien. „Gisteren zei ze voor het eerst sinds lange tijd dat ze iets niet goed vond. Elke keer als ik een schilderij af heb, moet ze komen kijken. Als ze niets zegt, weet ik al dat ze het niet goed vindt. Als ik moe ben, kan ik dan wel eens wat kribbig worden.” Hij werkt met zachte kleuren. „Mijn glas-in-loodramen hebben nooit, met alle respect, het Pruisisch blauw van Marc Chagall. In een eeuwenoude kerk moet je niet met modernistisch hard rood of blauw aankomen. Dat werd in de jaren zestig, zeventig veel gedaan, maar ik vind het niet kunnen. Ik wil geen perversiteiten, geen brutaliteiten en geen fluorescerende kleuren.” Het kunstenaarschap is een baan van zeven dagen in de week. „Een geestelijke kan zich afvragen of hij de volgende week nog de kracht heeft om in zijn gemeente een herder te zijn. Een kunstenaar moet zich afvragen of hij de volgende week nog inspiratie en vitaliteit heeft om vanuit dat witte lijnen een beeld met zin te creëren. Is het geen truc geworden, geen manierisme? Doe ik dit om een opdrachtgever, mijn vrouw of Onze Lieve Heer te behagen? In de eerste plaats moet ik schilderen, moet ik van God en alleman verlaten zijn en in mezelf proberen dat universum aan te boren waarin zich openbaringen en verrassingen voordoen. Ik wil een onbekend terrein ontginnen.”

Rozenblaadjes met de zijdwond

dat haar kind heengaat. Maria die over haar gestorven volwassen zoon in het luchtledige wegstijgt, ook bij die beroemde Pietà van Michelangelo, is zo'n ongelooflijk beeld. Het is vooral het tot volledige wasdom gekomen lichaam op de moederschoot, dat bijna in een wegschenkende houding, wordt weggedragen naar de hemel. In dat gebaar ligt de transitie, de overgang, besloten.”

Grote mond

Terwijl de kaalslag om hem heen alles wegvat, klampte hij zich vast aan het geheim van het geloof. „Wij hebben uitzicht op de geurende bloemstampers en we weten dat de weg daarachter tot God zal leiden. Maar dan stopt het weten. Het mysterie moet je van klank, beeld en geur voorzien. De tragiek vandaag de dag is dat we in een wereld leven waarin initiatie, liturgie en celebratie verloren zijn. André Hazes overlijdt en er komen wat waxinelichtjes, zo arm zijn wij.” Hij relateert meteen zijn eigen betoog. „We zijn ons wel aan het terugvechten, hoor.” De laatste vier jaar ontvangt hij geen haatmails meer. Hij begint te formuleren als een toeschouwer: „Haatmails omdat de kunstenaar een geloof heeft. Meneer Mulders met zijn grote mond uit het katholieke Tilburg die het over Onze Lieve Heer heeft, gaan we negeren. Maar we kunnen niet om hem heen, want hij zit in de kunstcollecties van veertien musea in Nederland. Goed, dan gaan we de ayatollah van het zuiden aanvalen.” Dan weer direct: „Wie ik wel dacht dat ik was met mijn betweterige en belerende

opmerkingen? Kunstenaars mogen niet moraliseren.” Het deed pijn, die haatmail, bekend hij openhartig. Net als een recensie in *NRC Handelsblad* waarin met hem werd afgerekend. Na een klacht bij de Raad voor de Journalistiek boog zelfs de rechtbank zich erover. Zijn moeder kreeg er op de bridgeclub vragen over. „Corry, wat heeft je zoon die recensent aangedaan dat zij Marc zo onder de gordel wil raken?” Het was hem niet te doen om smartengeld. „Ik ben blijven verkopen, maar ik vind het erg dat je als kunstenaar die religieuze begrippen ter hand neemt, te maken krijgt met een recensent die triomfantelijk verklaart dat het modernisme heeft gezeged over de religie. Het is niet fair daar dan vervolgens geen gesprek over te willen aangaan.”

Communisme

Het geloof is voor Marc Mulders alles. „Mijn uitzicht en mijn dagelijks te oefenen inzicht. Ik bid elke dag. Ik bid vooral 's morgens vroeg tijdens het hardlopen. Als ik de deur uitga, sla ik een kruisje, spring ik over de slagboom, en dan is het meteen Onze Vader en een Weesgegroet. Ik bid voor de buurman wiens pasgeboren kindje is opgenomen en voor wat ver weg is. Soms reageren mensen met grote ogen als ik zeg dat ik voor iemand bid. Maar het is altijd mooi en altijd goed.”

Behalve beelden schetsen en bidden is leven vanuit verbinding typerend voor Mulders.

„Met je vrienden kun je een betere ark van Noach maken dan alleen. Ik denk veel na over het alleen zijn en het individuele. Het paradoxale is dat het zo groot én zo weinig kan zijn. Er is heel veel gezegd met de simpele uitspraak alleen is maar alleen. De grootste hooligan of de meest corrupte politicus wordt heel klein en nul komma nul als ik hem alleen tegen die witte muur zet.”

De deur uit, een kruisje slaan, over de slagboom en dan meteen Onze Vader en Weesgegroet

En Christus aan het kruis, het houten beeld aan dezelfde muur? „Hij was niet alleen. Het was al mooi dat Hij omringd werd door twee moordenaars, die Hij inspireerde. Christus is inderdaad mens geworden om ons voor te gaan. Terwijl Hij daar hangt, zegt Hij: 'Mijn God, mijn God waarom hebt U mij verlaten?' Dan is Hij net zo bang als jij en ik. Hij was ook mens.” Hij vervolgt: „Het beeld van de kruisiging staat mij elke dag voor ogen.” Als achttienjarige ging hij een tijdje op in het zenboedisme. Maar na al die transcendentie meditatie kwam hij tot zichzelf en zei: Marc, je bent gewoon een Tilburgse jongen, wat wil je nou? „Wel kun je er je voordeel mee